אגרות הראי"ה - כרך ד' - אגרת ארעז

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ג טבת תרפ"ה
נמען: הרב שמריה מנשה אדלר

על הערתו שציון פנימית מירושלים: נכון לפי הקבלה, אבל דווקא משום כך הקדושה הפנימית אינה ניכרת בעולם, כמו שקדושת שבת, שהיא מדת מלכות, מתגלה יותר; לכן ציון מקום המלכות, וירושלים מקום המקדש. במצבה: העיקר אם נבנתה מלכתחילה כדי שהעבודה תקובץ סביבה (רמב"ן). בתוספת: שליחות לגוי באיסור חסימה - לפי הרמב"ן עניין צער בעלי חיים הוא שהאדם לא יתרגל באכזריות, ולכן אין בו מדת שליחות.

עיקרי הדברים

- ציון וירושלים.
- המצבה.
- הלכה: חסימה ושליחות.

נוסח האגרת עם ביאור

בגרסה זו משולב ביאור בתוך נוסח האגרת. הביאור מופיע כך: [בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת] *והוא אינו חלק מלשון האגרת.*

כ"ג טבת ה'

שלו'[1] וברכה לכ'[2] ידי"ע[3] הרב הגאון החו"ב[4] סוע"ה[5] מו"ה[6] שמרי' מנשה אדלר [הרב שמריה מנשה אדלר, מחבר שו"ת "מראה כהן"] שליט"א[7] אחדשה"ט[8] באה"ר[9]

הגיעני יקרתו, ובאה לידי אחר זמן הגון וטרם נחתי מעמל דרכי עדיין ולא אוכל להאריך. ועד"ת[10] שהעיר שציון היא מדה יותר פנימית מירושלים, זהו דבר פשוט וכל מתחיל בקבלה יודע, שציון מדת צדיק יס"ע[11] וירושלים היא במלכות, [בקבלה, ציון כנגד ספירת יסוד ("צדיק יסוד עולם"), וירושלים כנגד ספירת מלכות] אבל יש גם בחי' ירושלים עליונה בבינה, [ירושלים של מעלה, כנגד ספירת בינה] אלא שא"ז[12] מענייננו, שלעומת זה יש ג"כ[13] בחי' ציון שם, שהוא עוד יותר פנימית. אבל עיקר הדבר הוא: כמו שימות החול הם לעומת המדות כולן ו"ק, [ששת ימי החול

---

1 שלו' - שלום
2 לכ' - לכבוד
3 ידי"ע - ידידו עוז
4 החו"ב - החריף ובקי
5 סוע"ה - סיני ועוקר הרים
6 מו"ה - מורנו הרב
7 שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
8 אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
9 באה"ר - באהבה רבה
10 ועד"ת - ועל דבר תורה
11 יס"ע - יסוד עולם
12 שא"ז - שאין זה
13 ג"כ - גם כן

כנגד שש הספירות ("ו' קצוות"), והשבת כנגד המלכות] והשבת בחי' מלכות שהיא אחרונה, ומ"מ[14] מטעם זה עצמו קדושת ש"ק[15] יותר מתגלה בעולם, מפני שגובהן של המדות העליונות אינו מניח להן לגלות קדושתן בעולם רק מדת מלכות ראוי' לכך, ובשביל כך קדושת שבת היא כ"כ[16] חמורה. כמ"כ[17] מתוך שמדת ציון היא פנימית, אינה בעוה"ז[18] ניכרת בקדושתה, ע"כ[19] היא כאן מקום הממלכה, ולא מקום המקדש כמפורסם לעומדים בעה"ק[20], ובודאי הקדושה היותר פנימית מקדשת גם המלכות הארצית, אבל מדת ירושלים מפני שהיא חיצונה לגבי ציון בשורש שלה, היא למטה מתגלה בכח הקדושה, וע"כ[21] אנו אומרים: לציון עירך ולירושלים בית מקדשך, [מתוך תפילת מוסף לשלוש רגלים] ואע"פ[22] שיש דבר ד' שהוא בחי' נבואה מנו"ה[23] [מנצח והוד, הספירות שמהן הנבואה] למטה מתורה שבכ' שהיא מדת ת"ת[24], [מידת תפארת] מ"מ[25] יש ג"כ בחי' דבר ד' שהוא שורש הבריאה ומקור התורה מן השמים, ובדבר ד' שמים נעשו, [תהלים לג, ו] שכולל ג"כ השמים העליונים, והדברים עתיקים.

וענין מצבה, עיקרה היא לד' הרמב"ם[26] לקבץ סביבותי', [ענין המצבה, שהתורה אסרה: לדעת הרמב"ם, עיקר האיסור הוא בבניין שנועד שיתקבצו סביבו לעבודה] ואין מדברים על מקרים אם הוא עושה שנוי וגודר המקום, אבל עיקר הדבר תלוי אם לכתחלה כשבנה הלכות ע"ז[27] פ"ו ה"ו[28] [רמב"ם, הלכות עבודה זרה ו, ו] המצבה בנה שיהי'[29] הקבוץ של העבודה סביב לה, וכידוע בטעמי המצות להרמב"ם[30] במו"נ[31] שהתורה דברה על הרוב והעיקר ולא על דברים זרים יוצאים מן הרגילות.

---

14 ומ"מ - ומכל מקום
15 ש"ק - שבת קודש
16 כ"כ - כל כך
17 כמ"כ - כמו כן
18 בעוה"ז - בעולם הזה
19 ע"כ - על כן
20 בעה"ק - בעיר הקודש
21 וע"כ - ועל כן
22 ואע"פ - ואף על פי
23 מנו"ה - מנצח והוד
24 ת"ת - תלמוד תורה
25 מ"מ - מכל מקום
26 הרמב"ם - רבי משה בן מימון
27 ע"ז - עבודה זרה
28 ה"ו - הלכה ו' (בציון מקור); אחרי שם מקום או אדם: השם ישמרהו
29 שיהי' - שיהיה
30 להרמב"ם - לרבי משה בן מימון
31 במו"נ - במורה נבוכים

והנני בזה חותם בברכה ישלח השי"ת[32] רפו"ש[33] לבתו החולה, בבריות גופא ונהורא מעליא [בבריאות הגוף ובאור עליון (ארמית)] בתושחי"י[34] לאוי"ט[35], וכת"ר[36] ירומם אף ינשא וישכח עמלו ועניו, ויזכה לעסוק בתורה מתוך הרחבה כנה"י[37] ונפש ידי"ע דוש"ת[38] באה"ר

אברהם יצחק ה"ק

לחבת הקודש אעיר במש"כ[39] מר בח"ב[40] סי'[41] ט"ז סק"י[42]. בחילוק דשליחות, דל"ש[43] [שלא שי"ך] בחילול שבת גם בלא טעמא דאין שלד"ע[44], [אין שליח לדבר עבירה] משום דעיקר כונת התורה היא שלא יעשה, ולא שלא יעשה, ג"א[45] דברתי בזה בקוש' תשו' פנ"י[46], [תשובת "פני יהושע"] בהא דב"מ[47] צ' מהו שיאמר אדם לנכרי חסום פרתך ודוש בה, [בבא מציעא צ, על איסור "לא תחסום שור בדישו"] דנקטי' התם משום הספק אי איכא במידי דלאו בעלמא, והערת פנ"י הנ"ל[48] היא לפ"ד[49] ר"ת[50] באיזהו נש רשליחות לחומרא אי' בעכום, א"כ[51] תיפ"ל[52] מטעם שליחות, ובמידי דחומרא גם שליחות לד"ע[53] לא מהני כהא דריבית שם, ולפ"ד[54] הנ"ל י"ל[55] דאם היינו אומרים שתורה מקפדת על עצם צער הבע"ח[56], במצות ששייך לזכותם, כמו חסימה וכיו"ב[57], אז היתה הקפידא שלא יעשה, והי'[58] שייך בזה שליחות זולת החסרון דדב"ע[59], וממילא הי'[60]

---

32 השי"ת - השם יתברך
33 רפו"ש - רפואה שלמה
34 בתושחי"י - בתוך שאר חולי ישראל
35 לאוי"ט - לאורך ימים טובים
36 וכת"ר - וכבוד תורתו
37 כנה"י - כנפשו היקרה
38 דוש"ת - דורש שלומו ותורתו
39 במש"כ - במה שכתב
40 בח"ב - בחלק ב'
41 סי' - סימן
42 סק"י - סעיף קטן י
43 דל"ש - דלא שייך
44 שלד"ע - שלדעתי
45 ג"א - גם אני / גם אנו
46 פנ"י - פני יהושע (שם ספר)
47 דב"מ - דבבא מציעא
48 הנ"ל - הנזכר לעיל
49 לפ"ד - לפי דעתי
50 ר"ת - ראשי תיבות (בציון מקור: רבנו תם)
51 א"כ - אם כן
52 תיפ"ל - תיפוק ליה (נלמד ממילא)
53 לד"ע - לדבר עבירה
54 ולפ"ד - ולפי דעתי
55 י"ל - יש לומר
56 הבע"ח - הבעלי חיים
57 וכיו"ב - וכיוצא בזה
58 והי' - והיה
59 דדב"ע - דדבר עבירה
60 הי' - היה

מקום לומר שיש שליחות לנכרי לחומרא, אבל כבר כתב הרמב"ן[61] בנימוקי תורה, [הרמב"ן בפירושו לתורה (דברים כב, ו), על שילוח הקן] דאין הטעם באיסורים השייכים לזכות בע"ח משום הבע"ח מצד עצמם, מאחר שהתירה תורה גם נטילת נפשם לצורך האדם, אלא שהתורה רצתה שהאדם לא ילמד מדת האכזריות וכיו"ב, א"כ אין קפידת התורה שלא יעשה דבר זה, דבכה"ג[62] הי' שייך שליחות זולת העיכוב של שלד"ע, אלא הקפידא היא שהאיש לא יעשה זה ולא יתרגל באכזריות, א"כ אין מדת השליחות נוהגת בכה"ג[63] ג"כ אם הי' הדבר רשות, או אפילו מצוה, כמו מצות שבגוף וכיו"ב, ע"כ לא נשאר לנו טעם אחר לאיסור רק אם נאמר דאיכא איסור שבות, לאו דוקא בשבת דסקילה, אלא ג"כ במידי דאיסור לאו כמו חסימה. ידי"ע הנ"ל ראוי הוא ספרו המפואר להרחיב משכיותיו ולהאריך אדותו הרבה, אבל טרדותי המרובות מעכבות עלי הנ"ל

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳

61 הרמב"ן - רבי משה בן נחמן

62 דבכה"ג - דבכהאי גוונא

63 בכה"ג - בכהאי גוונא